

Terveyden edistäminen terveydenhuollossa

**Terve Kunta 2007 -päivät
Helsinki, Paasitorni, 23.1.2007**

**Matti Rimpelä
Stakes/Kuntapalvelut
Terveyden edistämisen
vertaistietojärjestelmä
(TedBM-hanke)**

Ehkäisevä työ terveydenhuollon ydinteemana 1880-> 1972

- **Terveydensuojelu**
- **Terveydenhoitolautakunnat**
- **Rokotukset**
- **Tarttuvat taudit**
- **Piirilääkärit, läänit, lääninlääkärit**
- **Kätilöt, terveystisaret 1944->**
- **Kunnanlääkärit**
- **Neuvolat, kouluterveydenhuolto koko maassa 1950-luvulla**

Kansanterveystoimikunta 1969

- **Yksityiskohtaiset säädökset kansanterveyslaissa ei tarpeen koska kunnat mieluummin ylittävät kuin laiminlyövät tehtävänsä ehkäisevässä työssä**

Kansanterveyslain tärkein sisältö:

- **Perussairaanhoidosta subjektiivinen oikeus ja kunnille velvollisuus**
- **Nosti sairaanhoidon terveydenhoidon rinnalle peruskuntien tehtäväksi!**

1970-luvun rakenteellinen terveyspolitiikka

- **Talousneuvoston terveyspolitiikan jaoston raportti 1969**
- **Puro: Terveyspolitiikka, 1973**
- **Terveystavoiteita kaikille hallinnonaloille**
 - Asuminen, liikenne, ravitseminen, ympäristö, päihteet, tupakka, yms.
- **Myös terveydenhoitopalveluita vahvistettiin**
 - Terveydenhoitajien määrä kasvoi nopeasti kunnissa
 - Työterveyshuolto, neuvolat, kouluterveydenhuolto, terveystarkastukset, yms.
 - Terveyskasvatus keskeisenä teemana
- **STM:n työryhmä 1987 (pj. Pekka Puska)**
 - Elämänkaaren kattava terveysneuvontaohjelma

- **I 1980-luvulla uusia painotuksia**
- **Ehkäisevän terveydenhuollon/terveyskasvatuksen kritiikki**
 - Onko vaikuttavaa
- **Palveluiden rapautuminen alkoi jo I 1980-luvun puolivälissä**
 - Lama ei käynnistänyt, mutta nopeutti

1990-luvulta alkaen väitetty:

- ”Terveydenhuollon vaikutus kansanterveyden muutoksissa vain 10-20%:n suuruusluokkaa”
- Mihin tämä väite perustuu?

Tutkimusta terveydenhuollon vaikutuksesta kansanterveyteen vähän

- Thomas KcKeown 1970-luvulla
 - Englanti, terveydenhuollon osuus väestökehityksessä 1800-1960
- Ruotsin kansanterveysraportti 2001
 - TH:n vaikutus kasvaa
- Suomessa Poikolainen ym. 1987
 - Noin 50 % estettävissä olevasta kuolleisuudesta TH:n ansiota
- Vartiainen ym.
 - 25 % sepelvaltimokouluisuuden laskusta hoitojen ansiota

Olennaista

- Millaisesta terveydenhuollosta puhumme?
 - Yksilökeskeinen sairaanhoito vs. kansanterveysvastuinen terveydenhuolto
- Miten tulkitsemme vaikutukset?
 - Oma henkilöstö
 - Ydintehtävä, suora vaikutus
 - Oheistehtävä, suora vaikutus
 - Vaikuttaminen ulospäin

Väite terveydenhuollon vähäisestä merkityksestä kansanterveyden edistämisessä on

”Yellowcake” –tyyppinen argumentti

On tärkeää toteuttaa terveyttä kaikissa politiikoissa, mutta

”Mitä sellainen mies tekee
kunnanvaltuustossa, jonka polkupyörä on
öisin ulkona sateessa”